

materiaalitehokkuus koulut energiansäästö
luttajat teollisuus kuljetus hiilidioksidi
ake liikenne kiinteistöt julkinen sektori
siokäyttö uusiutuva energia ympäristö ilmastonmuutos
energiatehokkuus kunta-ala
alveluala vesivoima tuulivoima yhteistyö
aurinkoenergia

Kestävät ja innovatiiviset hankinnat

Hinku-foorumi Joensuu 6.4.16

Risto Larmio, Motiva Oy

mpöpumppu bioenergia energiakatselmus rakentaminen

Esityksen sisältö

- Motivan kestävien julkisten hankintojen neuvontapalvelu
- Mitkä hankinnat kestäviksi ja miten;
 - Lainsäädäntö ja poliittinen ohjaus
 - Kestävien hankintojen strateginen johtaminen
- Hankkijoiden edelläkävijäverkosto
- Ajankohtaista hankinnoista 2016

*Neuvontaa kestäviin
julkisiin hankintoihin*

Motivan HANKINTAPALVELU

- Julkisen sektorin hankkijoiden neuvontaa vuodesta 2012
- Rahoittajina ympäristöministeriö (2012-2016) sekä työ- ja elinkeinoministeriö (2014-2015). Osarahoitusta myös liikenne- ja viestintäministeriöltä sekä maa- ja metsätalousministeriöltä.
- Toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätöksiä kestävästä julkisista hankinnoista
- Edistää kestävien julkisten hankintojen strategista johtamista ja käytännön toteutusta
- Toimimme yhteistyössä mm. Kuntaliiton julkisten hankintojen neuvontayksikön, KL Kuntahankinnat Oy:n, Tekesin, Ekohankintaverkoston, Hanselin ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

www.motivanhankintapalvelu.fi

Ajankohtaista lainsäädäntöä ja ohjausta

Energiatehokkuusdirektiivi (EED) artikla 6

- Velvoittaa **valtion keskushallintoa** hankkimaan vain energiatehokkaita tuotteita, palveluita ja rakennuksia EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.
 - laitteet lähtökohtaisesti vain korkeimman energialuokan laitteita
 - ajoneuvojen renkaat korkeinta energiatehokkuusluokkaa
 - palveluita tilattaessa vaatimus koskee myös palveluntuottajaa
 - saa hankkia ja vuokrata vain energiatehokkuuden minimivaatimukset täyttäviä rakennuksia, paitsi purkaakseen.

Silloin kuin se on johdonmukaista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyuden, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kanssa.

- Muuta julkista hallintoa rohkaistaan noudattamaan keskushallinnon esimerkkiä.

Energiatehokkuusdirektiivi Liite III

➤ Mikä on energiatehokkainta?

- Viittaukset Energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja
 - Merkintä G-A+++
 - Kotitalouksissa käytettävät tiskikoneet, jääkaapit, pesukoneet, tv, ilmastointilaitteet, kuivausrummut, lamput ja valaisimet
- Viittaukset Ekosuunnitteludirektiiviin (2009/125/EY)
 - Täytäntöönpanoasetuksia energiaan liittyville tuotteille
 - Vaatimusten täyttäminen takaa markkinoille pääsyn
 - Energiankulutuksen **vertailuarvoja** tuoteryhmäkohtaisissa asetuksissa

Lisää tietoa: <http://www.ekosuunnittelu.fi/>

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeet energiatehokkuuden huomioimiselle

Julkaistu tammikuu 2016

Suositusluonteisissa ohjeissa on esitetty keskeiset julkisten hankintojen energiatehokkuutta ohjaavat velvoitteet sekä selvennetty miten energiatehokkuus voidaan hankintayksiköissä ottaa kattavasti huomioon.

Ohjeistuksen käytäntöön vienti:

- Ohjeet sisällytetään osaksi omia hankintaohjeita ja/tai käytössä olevia ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä tai johtamisjärjestelmiä.
- Seurataan, miten energiatehokkuus toteutuu hankinnoissa koko organisaatitasolla.
- Välitetään tietoa hankintaohjeista organisaatiossa ja mahdollisille yhteishankintayksiköille.
- Järjestetään energiatehokkaisiin hankintoihin liittyvää koulutusta.
- Viestitään onnistuneista energiatehokkaista hankinnoista ja hankintakäytännöistä.

https://www.tem.fi/files/44594/TEM_24_2015_Energiatehokkuus_julkisissa_hankinnoissa_15_012016.pdf

Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioimisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011)

- Astui voimaan 1.2. 2012
- Velvoittaa julkisia hankintayksiköitä huomioimaan tieliikenteen moottoriajoneuvojen energiatehokkuuden ja ympäristövaikutukset ajoneuvojen ja henkilökuljetuspalveluiden hankinnoissa.

Hankintayksikön tulee huomioida ainakin seuraavat ajoneuvojen käytöstä aiheutuvat energia- ja ympäristövaikutukset :

- 1) energiankulutus;
- 2) hiilidioksidipäästöt;
- 3) typenoksidi-, hiilivety- ja hiukkaspäästöt.

Tarjouspyynnössä on selkeästi määriteltävä vaatimukset ja yksilöitävä mitä selvityksiä tarjoajien tulee toimittaa.

Motiva ohjeet: http://www.motivanhankintapalvelu.fi/tietopankki/henkilo-ja_pakettiajoneuvot?tab=2

Hankintayksikkö voi huomioida ympäristövaikutukset kahdella tavalla:

- a) Asettamalla tarjottaville ajoneuvoille vähimmäisvaatimukset
- b) Kokonaistaloudellinen edullisuus vertailuperusteina

- Laki ei määrää mitään minimitasoa julkisen sektorin käyttämille ajoneuvoille, vaan tämä jää kunkin hankintayksikön päätettäväksi.
- Hankintayksikön on siksi välttämätöntä kartoittaa seudullinen/paikallinen markkinatilanne **hyvissä ajoin** ennen kilpailutusta, jotta se osaa asettaa vaatimukset oikealle tasolle.
- Markkinakartoitus tehdään helpoiten lähettämällä alustava tarjouspyyntö kommentteille hyvissä ajoin ennen hankintailmoitusta, jotta vaatimustasot voidaan sopeuttaa markkinoiden tarjontaan.
- Huom! Euro-normit eivät liity energiankulutukseen

Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat uudessa hankintalaissa

Pääpointit:

1. Merkkien käyttö
 2. Elinkaarikustannuksista ja –laskennasta kokonaan uusi pykälä
 3. Sosiaalisten tekijöiden huomioimiseen liittyvien säännösten parantaminen ja selkeyttäminen
 4. Ympäristölainsäädännön laiminlyönnistä / rikkomisesta voi seurata poissulkeminen kilpailutuksesta
- Nyt: Hankintalaki mahdollistaa jo ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimisen
 - Uusi: Tavoitteena korostaa mahdollisuuksia ja vähentää epäselvyyksiä tai rajoituksia = mahdollisuus, ei velvoite

Elinkaarikustannukset uudessa hankintadirektiivissä

Artikla 67 § 2

Hankintaviranomaisen kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous määritellään hinnan tai kustannusten perusteella käyttämällä kustannustehokkuusmallia, ***esimerkiksi elinkaarikustannuksia 68 artiklan mukaisesti***, ja perusteisiin voi kuulua paras hinta-laatusuhde, joka on arvioitava kyseisen hankinnan kohteeseen liittyvien perusteiden mukaan, laadulliset, ympäristöön liittyvät ja/tai sosiaaliset näkökohdat mukaan lukien.

Elinkaarikustannusten laskenta

1. Elinkaarikustannuksiin lasketaan tarkoituksenmukaisessa määrin osa tai kaikki seuraavista kustannuksista tuotteen, palvelun tai rakennusurakan elinkaaren aikana:

a) hankintaviranomaiselle tai muille käyttäjille aiheutuneet kustannukset, esimerkiksi

- hankintakustannukset,
- käyttökustannukset, esimerkiksi energian ja muiden resurssien kulutus,
- huoltokustannukset,
- elinkaaren lopun kustannukset, kuten keräys- ja kierrätyskustannukset;

b) ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat kustannukset, jotka liittyvät tuotteeseen, palveluun tai rakennusurakkaan sen elinkaaren aikana

Elinkaarikustannusten laskemismenetelmät

- Hankintayksikön on ilmoitettava tarjouspyyntöasiakirjoissa, mitkä tiedot tarjoajien on toimitettava ja mitä laskentamenetelmää hankintayksikkö käyttää
- Laskentamenetelmän tulee olla avoin ja kaikkien saatavilla
- Jos EU:ssa on laadittu pakollinen menetelmä elinkaarikustannusten laskemiseen, sitä on sovellettava myös hankintojen vertailussa
- Haaste: Miten hankintayksiköt osaavat käyttää elinkaarilaskennan menetelmiä?

VNP periaatepäätös kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen edistämisestä julkisissa hankinnoissa 13.6.2013.

- Cleantech - ratkaisulla tarkoitetaan tuotteita, palveluita, prosesseja ja järjestelmiä, jotka edistävät luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja pienentävät haitallisia ympäristövaikutuksia.
- Cleantech-ratkaisuiksi määriteltävien ratkaisujen tulee olla ympäristövaikutustensa kannalta parempia ja tehokkaampia koko elinkaarensa aikana kuin niiden tyypillisten vaihtoehtojen. Tämä tarkoittaa usein myös koko elinkaaren aikaisten kustannusten pienentymistä.
- Huomioitava erityisesti rakentamisessa, energiasektorilla, liikkumisessa sekä jätehuollossa.
- Periaatepäätös auttaa hahmottamaan mitkä hankinnat ovat tärkeimpiä ympäristövaikutuksiltaan

Mistä hankinnoista aloitetaan?

Hankintamäärät vaikuttavia

Ympäristövaikutukset merkittäviä

Kysynnällä voi vaikuttaa

Todennettavia ympäristökriteerejä on olemassa

Valitkaa tuoteryhmät/palvelut mistä aloittaa vaikkapa vuosittain!

Mitä voidaan toteuttaa tavanomaisessa hankinnassa ja mikä on kehitysprojekti?

Motivan HANKINTAPALVELU

- Motivan verkkopalvelussa yhteiskehittämisellä laadittuja hankintaohjeita ja suosituksia esimerkkikriteereiksi
- Keskittyvät merkittävimpiin todennettavissa oleviin ympäristövaikutuksiin.

www.motivanhankintapalvelu.fi/tietopankki

 Ammattikeittiölaitteet	 Energiansäästöpalvelut	 Henkilö- ja pakettiajoneuvot	 Näin käytät hankintaohjeitamme
 IT- ja toimistolaitteet	 Joukkoliikenne	 Kalusteet	 Uutta tietopankissa
 Kuljetuspalvelut	kW Lämmitysjärjestelmät	kW Lämpöyrittäjyys	 Tietoa hankintaohjeistamme
 Rakentaminen	 Ruokapalvelut	 Siivous- ja teknokemian tuotteet	 LCC
 Sähkö	 Tekstiilit	 Työkoneet	 Sosiaalinen vastuu

Liity kestävien hankintojen edelläkävijöihin

- Julkisen sektorin hankkijoiden edelläkävijäverkosto jo vuodesta 2002
- Mukana yli 30 organisaatiota sekä kunta- että valtionhallinnosta
- Tavoitteena edistää hankkijoiden välistä yhteistyötä
- Fokuksena kestävä kehityksen näkökulmat hankinnoissa
- Lähtökohtina ovat hankkijoiden omat tarpeet sekä käytännönläheinen toiminta

- Cleantech hankinnat kotimaareferenssien mahdollistajana
http://www.motivanhankintapalvelu.fi/files/753/Cleantech_-_case_kokoelma_Motiva_TEM_2015_FINAL.pdf
- Hinku-tekojen hankintaprosessit jakoon!

Missä Motiva voi auttaa?

- Help desk yksittäisten hankintojen avuksi hankintapalvelu@motiva.fi

Konsultointi

- Kestävien hankintojen räätälöity valmennus tavoitteiden asettamiseksi, tiekartan laatimiseksi ja käytännön hankintojen helpottamiseksi (myös sosiaalisten ja työllistämisen näkökulmasta)

- Markkinavuoropuhelun fasilitointi

Ota yhteyttä:

Tilaa uutiskirje:

www.motivanhankintapalvelu.fi

Seuraa twitterissä: #hankinnat